

KÖZBESZERZÉSI IRÁNYTÚ

Klímavédelem és közbeszerzés: új környezeti célok, fejlődő közbeszerzési megoldások

Climate protection and public procurement: new environmental goals and developing public procurement solutions

Dr. Weissenburger Vivien LL.M., Felelős Akkreditált Közbeszerzési Szaktanácsadó, Közbeszerzési Szakjogász

DOI: 10.37371/KEP.2023.8.3

Címszavak: klímavédelem, zöld közbeszerzés, környezetvédelmi szempont, fenntartható közbeszerzés, ENSZ, Európai Zöld Megállapodás

Absztrakt

A klímavédelem mindannyiunk számára egyre fontosabb feladat, egyre meghatározóbb szerepet tölt be az életünkben. Mindenekelőtt szükséges ismerni azokat a nemzetközi, európai és magyar környezetvédelmi célokat, amik befolyásolják, előmozdítják a zöld közbeszerzési eljárások elterjedését. Az ajánlatkérők szinte kivétel nélkül nagy fogyasztók, így elengedhetetlen, hogy a közbeszerzési eljárásaik során környezetvédelmi szempontokat szem előtt tartsanak: az előírt követelmények nagy hatással vannak a piacra és a piacon jelen lévő gazdasági szereplőkre, így végső soron a teljes társadalomra is. A magyar zöld közbeszerzések terén a legfontosabb dokumentumok a közbeszerzési törvény, valamint a vonatkozó egyéb törvények és rendeletek előírásai és a Közbeszerzési Hatóság által kiadott dokumentumok.

Abstract

Climate protection is an increasingly important task for all of us, and plays an increasingly decisive role in our lives. Above all, it is necessary to know the international, European and Hungarian environmental protection goals that influence and promote the spread of green public procurement procedures. Public authorities are almost without exception major consumers, so it is essential that they keep environmental aspects in mind during their public procurement procedures: the prescribed requirements have a great impact on the market and the economic operators present on the market, so ultimately also on the entire society. The most important documents regarding green public procurement in Hungary are the Public Procurement Act, the provisions of other relevant laws and regulations, and the documents issued by the Public Procurement Authority.

Új környezetvédelmi célok határon innen és túl

Nemzetközi vállalások, európai célok

A környezetvédelem hosszú ideje fontos szerepet tölt be mind a hazai, mind az uniós és nemzetközi jogalkotásban. Számos olyan környezeti kihívás van, ami nem csupán az Európai Uniót (a továbbiakban: EU) érinti, hanem nemzetközi szinten is felismerésre került. A nemzetközi együttműködés elengedhetetlen a kihívásokkal való küzdelemben, hiszen habár már az is sokat számít, ha egy-egy ország önálló szabályokat vezet be a környezetvédelem terén, az EU által elért

hatás pedig a részes országok számára még jobban érzékelhető, azonban lehetőség szerint a világ minden országának együttműködése szükséges a valódi és hosszútávú változás eléréséhez.

A 2012-ben megrendezett RIO+20 konferencián született döntés alapján 2015-ben elfogadásra került a Világunk átalakítása: Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030.¹ (a továbbiakban: Keretrendszer) A Keretrendszer az Egyesült Nemzetek Szervezete (a továbbiakban:

¹ ENSZ: Világunk Átalakítása: Fenntartható Fejlődési Keretrendszer 2030 <https://ensz.kormany.hu/a-cselekvestizedehttps://ensz.kormany.hu/download/7/06/22000/Vil%C3%A1gunk%20%C3%A1talak%C3%ADt%C3%A1sa%20Fenntarthat%C3%B3%20Fejl%C5%91d%C3%A9si%20Keretrendszer%202030.pdf> 2023.04.27.

ENSZ) egyik legnagyobb vállalása,² mely arra vonatkozik, hogy a világ fejlődése fenntartható irányba mozduljon el. Fontos kiemelni, hogy Magyarország Kenyával együtt látta el a Fenntartható Fejlődési Célok kidolgozásával foglalkozó munkacsoport társelnöki feladatait. A célrendszerre vonatkozó javaslatot, illetve a javaslatról szóló munkacsoporti jelentést az ENSZ közgyűlése 2014 szeptemberében elfogadta. A 17 cél és 169 alcél között olyan fontos témakörök szerepelnek, mint a fenntartható városok és közösségek, fellépés az éghajlatváltozás ellen, szárazföldi ökoszisztéma védelme, valamint fenntartható fogyasztási és termelési módok kialakítása, amin belül megfogalmazásra került a fenntartható közbeszerzési gyakorlatok elősegítése is. 2019-ben a Fenntartható Fejlődési Csúcstalálkozón ajánlások is megfogalmazásra kerültek az előrehaladás felgyorsítása érdekében. A célok megvalósítására már csak 10 év állt rendelkezésre, ezért meghirdetésre került a Cselekvés Évtizede, melynek célja, hogy a végrehajtást felgyorsítsa az ambiciózusabb fellépésre való törekvéssel, valamint az egyéni, a kollektív és a helyi, valamint a globális cselekvésre való ösztönzéssel.³ 2016-ban az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye keretében létrejött a Párizsi Megállapodás,⁴ melynek célja a 2020 utáni éghajlatvédelmi együttműködés globális kereteinek létrehozása. A Megállapodást az EU 2016 októberében ratifikálta. A megállapodás ugyan a közbeszerzésekről nem rendelkezik, de a céljai eléréséhez szükséges a fenntarthatóság magas foka, amihez közbeszerzési kötelezettségek is kapcsolódnak.

Az Európai Bizottság 2019-ben Közleményt adott ki Európai Zöld Megállapodás, vagy más néven The European Green Deal címmel, melynek célja az első klímasemleges kontinens megteremtése.⁵ Az Európai Zöld Megállapodás megjelöli azokat a környezeti kihívásokat, amelyekkel szembe kell nézni: éghajlat- és környezetvédelmi kihívások, légkör felmelegedése, éghajlatváltozás, fajok kihalása, erdők és óceánok szennyezése. Ezen kívül célként tűzte ki a természeti tőke védelmét, megőrzését és fejlesztését, a polgárok egészségének és jólétének védelmét a környezettel kapcsos-

latos kockázatokkal és hatásokkal szemben, összhangban a 2015-ben elfogadott Keretrendszerrel. A célok elérését követően az EU egy erőforrás hatékony gazdasággal rendelkező társadalom lesz, ahol 2050-re az üvegházhatású gázok kibocsátása megszűnik, az energiafelhasználás fenntartható lesz. A szakpolitikai lépések elengedhetetlenek a célok megvalósításához, így az Európai Zöld Megállapodás a szükséges fő szakpolitikák ütemtervét is bemutatja, kiemelve, hogy a későbbiekben a változások függvényében ezek aktualizálásra fognak kerülni. Egyértelmű, hogy számtalan beruházás szükséges a célkitűzések eléréséhez, hiszen a régit korszerűsíteni kell, vagy újra cserélni, a még meg nem lévőt beszerezni, felépíteni. Ahhoz, hogy ezek a beruházások az Európai Zöld Megállapodásban meghatározott célok elérését szolgálják, szükség van az innovatív, zöld szabályok megalkotására és a gyakorlatba való átültetésre. Ez természetesen nem csak az állami oldal részvételét teszi szükségessé, nagymértékben függ a sikeresség a magánszektortól is. A következő stratégia, a szabályozás és innováció mind szükségesek ahhoz, hogy ez a két szektor sikeresen együttműködve hozzá tudjon járulni a fenntartható célok eléréséhez. Az EU a célkitűzések meghatározásával keretet tud adni, azonban a nemzeti kormányok szerepe kulcsfontosságú, hiszen végeredményben ők lesznek a beruházások megrendelői és ezáltal az EU-n kívül a zöld átállás finanszírozói. Ez természetesen csak a közbeszerzés zöldebbé tételével és a fenntarthatósági szempontokat előtérbe helyező közbeszerzési eljárások alkalmazásával tud megvalósulni, a fenntarthatóbb és zöld áruk, szolgáltatások és építési beruházások ösztönzésével, a közszolgáltatások fenntarthatóbbá tételével és ökológiai lábnyomuk csökkentésével. A Strukturálisreform-támogató főigazgatóság az állami és a magánfinanszírozás környezetbarátabbá tétele érdekében három területet határozott meg, amelyek terén támogatja az államokat:

- környezetbarát költségvetés-tervezés és környezetvédelmi adók;
- zöld beszerzés;

² Agenda 2030. <https://ensz.kormany.hu/agenda-2030> 2023.04.27.

³ A Cselekvés Évtizede. <https://ensz.kormany.hu/a-cselekvés-évtizede> 2023.04.27.

⁴ Párizsi Megállapodás, Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 282/4, 2016.10.19 [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22016A1019(01)&from=HU) 2023.04.27.

⁵ Európai zöld megállapodás. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_hu 2023.04.27.

- fenntartható finanszírozás és beruházások.⁶

A hetvenes évektől kezdődően az EU környezetvédelmi politikáját a környezetvédelmi cselekvési programok határozzák meg. Jelenleg a nyolcadik cselekvési program⁷ időszakában vagyunk. A célja, hogy a klímasemlegesség és az erőforrás-hatékony gazdaság mielőbbi elérését segítse, az Európai Zöld Megállapodásban foglaltakra épülve. A cselekvési programban hat kiemelt célkitűzés került rögzítésre:⁸

- klímasemlegesség megvalósítása 2050-re
- éghajlatváltozással szembeni kiszolgáltatottság csökkentése
- regeneratív növekvési modell és körforgásos gazdaság elérése
- szennyezőanyag-mentesség
- biológiai sokféleség és természeti tőke védelme
- környezeti terhelés csökkentése.

A célkitűzések eléréséhez szükséges előfeltételek között megjelenik a szakpolitikák erősítésének fontossága, a többek között uniós forrásból finanszírozott fenntartható beruházások mobilizálása, valamint a célok elérése érdekében EU-n belüli és kívüli megközelítések tekintetében a koherencia, illetve az összehangolt fellépés biztosítása.

Nemzeti Stratégiák és Programok

2013-ban elfogadásra került a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia⁹ (a továbbiakban: Keretstratégia) a 2012-2024 közötti időszakra vonatkozóan. A Keretstratégia bevezető részében megfogalmazásra került, hogy ugyan nemzetközi szinten egybehangzók az alapelvek, azonban nincs egységes megoldás, emiatt Magyarországnak magának kell meghatároznia a fenntarthatóság felé való átmenet stratégiáját, melynek alapjait jelenti a Keretstratégia, mely az Alaptörvény számos, fenntarthatóságra vonatkozó követelményének teljesülését segíti elő. Négy alapvető erőforrás került meghatározásra, amiknek a fenntartása különösen nagy figyelmet igényel. Négyszintű felelősség került megjelölésre minden erőforrás tekintetében, a természeti erőforrások esetén ez a következők szerint alakul:

tarthatóság felé való átmenet stratégiáját, melynek alapjait jelenti a Keretstratégia, mely az Alaptörvény számos, fenntarthatóságra vonatkozó követelményének teljesülését segíti elő. Négy alapvető erőforrás került meghatározásra, amiknek a fenntartása különösen nagy figyelmet igényel. Négyszintű felelősség került megjelölésre minden erőforrás tekintetében, a természeti erőforrások esetén ez a következők szerint alakul:

- Az egyén és a család felelőssége az önkorlátozó felhasználás és a környezeti károk csökkentése tekintetében
- A vállalkozói felelősség körében a környezeti ártalmak csökkentése kerül kiemelésre
- A civil és vallási szervezetek, kisközösségek felelőssége annak hangsúlyozása, hogy a természeti erőforrások védelme kiemelt fontosságú, valamint, hogy terjesszék a fenntarthatóság értékrendjét
- A kormányzati felelősség a legbővebb kör. A kék gazdaság támogatása, a szemléletformáló tevékenységeket végző nem kormányzati, civil szervezetek célzott támogatása, valamint olyan zöldgazdasági reformok, mint például a zöld közbeszerzés rendszerének kialakítása mind a kormányzatra váró feladatok. Fontos cél továbbá a környezetvédelmi szabályozás áttekintése és az ágazati szabályozásban a fenntarthatósági szempontok megjelenítése, valamint a környezeti hatásvizsgálat intézményének továbbfejlesztése.

A Keretstratégiában megjelölt több cél elérése is még várat magára, sem a legutolsó, sem az azt megelőző jelentésekben sem szerepel sem a célkitűzések között, sem aktuális állapotként vagy válaszként a zöld közbeszerzés vonatkozásában meghatározott cél.

2018-ban elfogadásra került a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia¹⁰ (a továbbiakban: NÉS-2), amely

⁶ Zöld átállás. https://reform-support.ec.europa.eu/what-we-do/green-transition_hu 2023.04.27.

⁷ A 2030-ig tartó időszakra szóló környezetvédelmi cselekvési program.

https://environment.ec.europa.eu/strategy/environment-action-programme-2030_hu 2023.04.27.

⁸ Az Európai Parlament és a Tanács Határozata a 2030-ig tartó időszakra szóló általános uniós környezetvédelmi cselekvési programról. COM(2020) 652, Brüsszel, 2020.10.14. 12-13. o.

⁹ Bartus Gábor (szerk.): Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia. Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács, 2013 <https://www.nfft.hu/documents/1238941/4101589/Nemzeti+Fenntarthat%C3%B3+Fejl%C5%91d%C3%A9si+Keretstrat%C3%A9gia.pdf/4ee5e5a1-4bbc-4433-8245-dd2f52a4e667?t=1580132846319> 2023.04.27.

¹⁰ A 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2018 (a továbbiakban második Éghajlatváltozási Stratégia)

https://nakfo.mbfisz.gov.hu/sites/default/files/files/N%C3%89S_Ogy%20%C3%A1ltal%20elfogadott.PDF 2023.04.27.

a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozik, rövidtávon konkrét feladatokat, középtávon cselekvési irányokat meghatározva, hosszútávon 2050-ig tartó időszakra kitekintést nyújtva. A NÉS-2 önmagát a klímapolitika, a zöldgazdaságfejlesztés és az alkalmazkodás átfogó keretrendszerként¹¹ határozza meg. A közigazgatásban való érvényre juttatás cselekvési irányai között rövidtávon megtalálható a zöld közbeszerzési rendszer alkalmazási kereteinek kialakítása, a középtávú irányok között pedig a zöld közbeszerzés általánossá tétele.

A célkitűzések rendszere átfogó és specifikus célokra tagolódik. Négy specifikus célt határoz meg a NÉS-2:

- A dekarbonizáció, vagyis az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése és ezzel együtt az alacsony széndioxid kibocsátású gazdaság előtérbe helyezése a nemzetközi és EU-s elvárásoknak és kötelezettségeknek megfelelően. A Hazai Dekarbonizációs Útiterv egy hosszútávú tervezési folyamatként azokat a megoldásokat fogja össze, amik a kibocsátás csökkentését gazdasági növekedéssel együtt valósíthatják meg, olyan területeket fed le, mint villamosenergia-termelés, közlekedés, ipar, hulladékgazdálkodás, vagy mezőgazdaság.
- Térinformatika megalapozása annak érdekében, hogy a társadalmi, környezeti és gazdasági sérülékenységekről elegendő és minőségi információk álljanak rendelkezésre a megfelelő tervezéshez és döntéshez.
- Alkalmazkodás és felkészülés az erőforrások megóvásával, a cél, hogy a felkészülés eredményeként a hosszútávú problémakörökre (pl. vízbiztonság) összehangolt válasszal rendelkezünk.
- Éghajlati partnerség keretében szükséges a tájékoztatás és a közbizalom növelése, különféle nem állami szervezetek és önkormányzatok erősítése,

valamint a klímabarát közbeszerzésekkel a példamutatás az állam részéről.

Végrehajtás tekintetében az Éghajlatváltozási cselekvési tervek (a továbbiakban: ÉCsT) jelentik az első lépést. Az első ÉCsT¹² kiemelt tématerületként említi meg a zöld közlekedést, mint az egyik legnagyobb kihívást jelentő ágazatot. A Zöld Busz Program¹³ a közösségi közlekedést indítja el zöld irányba azzal, hogy az elektromos buszok beszerzését és ezzel együtt elterjedését tűzte ki célul.

2012-ben megjelent a Nemzeti Energiastratégia 2030¹⁴ aminek céljai között szerepel a megfizethető és az 'okos' energia biztosítása többek között intelligens mérők és hálózatok elterjesztésével, ami az állam szerepvállalásának megerősítésével lehetséges. A fenntarthatóságot az energiafogyasztás mérséklésével, valamint megújuló forrásból származó energia biztosításával lehet elérni, lehetőség szerint úgy, hogy a szükséges energia a leghatékonyabb módon kerüljön előállításra és szállításra. A zöld innovációhoz szükséges az alacsony széndioxid kibocsátású technológiák minél szélesebb körű elterjesztése, az energiatakarékosság, a megújuló és alacsony szén-dioxid kibocsátású energiatermelés, az erőművek korszerűsítése, a távfűtés korszerűsítése, valamint a zöld ipar elterjedése.

Magyarországon 1997 óta készül hatévente környezetügyi átfogó stratégiai dokumentum, majd ezek végrehajtásáról minden második évben értékelés a Nemzeti Környezetvédelmi Program¹⁵ (a továbbiakban: NKP) keretén belül, a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvényben foglaltaknak megfelelően. Az első NKP¹⁶ kiemeli, hogy a járművek esetében a környezetkímélőbb járműveket kell előnyben részesíteni a közbeszerzési eljárások során. A második NKP¹⁷ a környezettudatosság növelése akcióprogram keretében a közbeszerzések esetében a jogszabály-

¹¹ második Éghajlatváltozási Stratégia 82.o.

¹² 2020 Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv

https://2015-2019.kormany.hu/download/9/d4/c1000/ITM_Klima_es_Termeszvetvedelmi_Akcioterv.pdf#!DocumentBrowse 2023.04.27.

¹³ 1537/2019. (IX. 20.) Korm. határozat Magyarország új buszstratégiai koncepciójával és a Zöld Busz Mintaprojekttel kapcsolatos feladatokról.

¹⁴ Innovációs és Technológiai Minisztérium: Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig. 2020

<https://www.banyasz.hu/images/klimapolitika/Nemzeti%20Energiastrat%C3%A9gia%202030.pdf> 2023.04.27.

¹⁵ Nemzeti Környezetvédelmi Program. <https://xn--krnyezetvdelem-jkb3r.hu/nemzeti-kornyezetvedelmi-program>

¹⁶ 83/1997. (IX. 26.) OGY határozat a Nemzeti Környezetvédelmi Programról.

¹⁷ 132/2003. (XII. 11.) OGY határozat a 2003-2008. közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról.

módosítást hangsúlyozza, amivel környezetkímélőbbé válhatnak, valamint hangsúlyozza a tájékoztatók készítésének fontosságát is. A harmadik NKP¹⁸ megemlékezik az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiájáról és ennek körében a közbeszerzések zöldítéséről, mint célról, valamint megfogalmazza, hogy annak érdekében, hogy a fenntartható fejlődés szempontjai előtérbe kerülhessenek szükséges az adórendszer, a támogatások rendszerének és a közbeszerzések rendszerének egységes kezelése. A közbeszerzések esetében rövid-, illetve középtávú célként került megjelölésre a „Nemzeti Cselekvési Terv végrehajtása, a közsféra szemléletének, működési és beszerzési gyakorlatának környezettudatos átalakítása (példamutatás, a „zöld” technológiák piacának bővítése).¹⁹ A negyedik NKP az erőforrás-takarékosság és - hatékonyság körében kiemeli, hogy a célok elérése érdekében szükséges a zöld közbeszerzések kiterjesztése, környezetbarát termékek előnyben részesítése és nagyobb hangsúly fektetése a követelményekre. Az ötödik NKP²⁰ tervezete kiemeli az ökocímkék jelentőségét és az életciklus szemlélet fontosságát. A zöld közbeszerzések példamutatása és innovációra ösztönző hatása a piac és az ipar területén is érzékelhető. Ennek megfelelően a főbb intézkedések között szerepel a zöld közbeszerzés alkalmazása.

A zöld közbeszerzés

Zöld közbeszerzés az EU-ban

A zöld közbeszerzés megjelenése és elterjedése az EU-ban a környezetvédelmi kérdések egyre erőteljesebb megjelenésével egy időben történt. A zöld közbeszerzés, mint fogalom az irányelvekben nem került meghatározásra. Az Európai Bizottság definíciója szerint a zöld közbeszerzés „olyan eljárás, amely során a hatóságok olyan áruk, szolgáltatások és munkálatok

beszerzésére törekednek, amelyek más, azonos rendeltetésű árukhoz, szolgáltatásokhoz és munkálatokhoz képest az életciklusuk során kisebb mértékben terhelik a környezetet”²¹

Az EUMSZ,²² mint a legtöbb későbbi EU-s dokumentum alapja, több ponton is rendelkezik a környezetvédelemről. A 4. cikk a megosztott hatáskörök fő területeinek egyikeként sorolja fel, a 11. cikk már arról rendelkezik, hogy a környezetvédelmi követelményeket be kell illeszteni az uniós politikákba és tevékenységekbe. A 191. cikk kifejti, hogy az Unió környezetpolitikája mely célkitűzésekhez járul hozzá, többek között a környezet védelméhez, és a természeti erőforrások ésszerű hasznosításához.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/24/EU Irányelve a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről²³ (a továbbiakban: 2014/24/EU irányelv) több ponton is rendelkezik a zöld közbeszerzésekkel kapcsolatban, melyekkel a hazai szabályozásban is találkozhatunk.

A GPP kritériumok,²⁴ vagy másképpen a zöld közbeszerzés követelményrendszere jelenti az uniós zöld közbeszerzés egyik alapját. A Bizottság által kiadott, a Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés című közleményben²⁵ meghatározásra került, hogy közös feltételrendszer összehangolása szükséges. 2008 óta több, mint húsz közös zöld kritérium került kidolgozásra. A követelmények kétszintű rendszert alkotnak: alap és átfogó kritériumokra oszlanak. Az alapvető kritériumok foglalkoznak a legfontosabb környezeti hatásokkal, és minimális adminisztratív és költségvetési feltételek szükségesek a használatukhoz. Az átfogó követelmények az alapokra épülnek, a piacon jelen lévő legjobb környezetvédelmi termékek megvásárlása érdekében ajánlott a használatuk. További adminisztratív,

¹⁸ 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról.

¹⁹ 96/2009. (XII. 9.) OGY határozat a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról 41. o.

²⁰ Agrárminisztérium: 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021-2026. 2020. 73-74.

<http://www.hermanottointezet.hu/nkp5skv> 2023.04.27

²¹ Deák Richárd, A közbeszerzések a fenntartható fejlődés szolgálatában. Közbeszerzési Értesítő Plusz, 2019/12., 50.o.

²² Az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés, Az Európai Unió Hivatalos Lapja C 326/47, 2012.10.26. (a továbbiakban EUMSZ).

²³ Az Európai Parlament és A Tanács 2014/24/EU Irányelve a közbeszerzésről és a 2004/18/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről, Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 94/65, 2014.3.28 (a továbbiakban 2014/24/EU Irányelv).

²⁴ https://ec.europa.eu/environment/gpp/gpp_criteria_en.htm 2023.04.27

²⁵ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés. COM(2008) 400, Brüsszel, 16.7.2008.

illetve költségvetési terhet jelenhet az alkalmazásuk, például további ellenőrzéseket tehetnek szükségessé. A követelmények a műszaki leírás, alkalmassági feltételek, bírálati szempontok, illetve szerződéses feltételek esetén is használhatóak.²⁶ A követelmények között találunk informatikai eszközökre, bútorokra, villamosenergiára, egészségügyi fogyóeszközökre és egyes eszközökre, útépitésre, vagy útvilágításra vonatkozó kritériumokat. Minden termék- és szolgáltatáscsoport esetén elérhető a műszaki háttérjelentés és a kritériumok, néhány esetben pedig gyakorlati útmutató is.

A hazai zöld közbeszerzés szabályozási háttere

A Zöld közbeszerzések fogalma hazánkban az EU-s környezethez hasonlóan nem került sem a Kbt.-ben, sem a vonatkozó egyéb jogszabályokban rögzítésre. A Közbeszerzési Hatóság a Bizottság definíciójához hasonlóan határozza meg a zöld közbeszerzés fogalmát saját, zöld közbeszerzésekről szóló weboldalán: „olyan eljárás, amelynek alkalmazásakor az ajánlatkérők azoknak az áruknak, szolgáltatásoknak és építési beruházások beszerzését részesítik előnyben, amelyek más, azonos rendeltetésű árukhoz, szolgáltatásokhoz és építési beruházásokhoz képest kisebb mértékben terhelik a környezetet”.²⁷ A zöld közbeszerzés első és legfontosabb alapjára a hazai szabályozásban a Közbeszerzési törvény (a továbbiakban: Kbt.), melynek a céljai között is szerepel a környezetvédelem, azonban a Kbt.-n és a vonatkozó kormányrendeleteken kívül számos olyan törvény született, amelyek a közbeszerzési eljárások zöldebbé tétele érdekében tartalmazzak szabályokat.

Az energiahatékonyságról szóló törvény²⁸ kötelezően előírja a minisztériumok, kormányhivatalok, a Közbeszerzési Ellátási Főigazgatóság (a továbbiakban: KEF) a központi hivatalok, valamint amennyiben az alap-

tevékenységükkel nem eredményez összeütközést²⁹ a katonai nemzetbiztonsági, honvédelmi, valamint az országos hatáskörű rendvédelmi szervek számára az uniós értékhatárt elérő, vagy meghaladó értékű közbeszerzéseik esetén, hogy kizárólag magas energiahatékonyságú termékeket, szolgáltatásokat szerezhettek be, illetve kizárólag ilyen építési beruházások kivitelezésére van lehetőségük, amennyiben ez költséghatékony, gazdaságilag megvalósítható, fenntartható, valamint összeegyeztethető a műszaki alkalmassággal és érvényesül a megfelelő verseny.

A 397/2022. (X. 20.) Kormányrendelet³⁰ alapján a Kbt.-ben meghatározott ajánlatkérő szervezetek az uniós értékhatárt elérő, vagy meghaladó értékű, közúti jármű megvásárlására, bérletére, lízingjére, használatára, illetve a rendelet 1. számú mellékletében meghatározott szolgáltatások megrendelésére irányuló beszerzéseik, valamint a személyszállítási szolgáltatások esetében az egymillió euró/évet meghaladó értékű szolgáltatás-megrendelések esetén³¹ a rendeletnek megfelelően kötelesek eljárni és kötelesek közbeszerzési eljárásaik során a járművek teljes élettartamához kapcsolódó energetikai és környezeti hatások figyelembe vételére, ideértve az energiahatékonyság és a meghatározott szennyezőanyag és szén-dioxid kibocsátást.³² Ajánlatkérők számára erre lehetőség van a műszaki leírás, az alkalmassági követelmények előírása, illetve az értékelési szempontok meghatározása során.

A 168/2004. (V. 25.) Kormányrendelet³³ rendelkezik a kiemelt termékekre vonatkozó állami normatívákkal kapcsolatban arról, hogy ezek tartalmának kialakítása során a központi beszerző szerv felügyeletéért felelős miniszter az érvényesítendő elemeket és szempontokat normatív utasításban állapítja meg, valamint ezek közzétételre kerülnek a KEF portálon. A normatíváknak a

²⁶ <https://fenntarthato.kozbeszerzes.hu/zold-kozbeszerzes/zold-kozbeszerzesi-kovetelmenyrendszer/> 2023.04.27

²⁷ <https://fenntarthato.kozbeszerzes.hu/zold-kozbeszerzesek/> 2023.04.27.

²⁸ 2015. évi LVII. törvény az energiahatékonyságról.

²⁹ 2015. évi LVII. törvény 10.§ (1)-(2) bekezdés.

³⁰ 397/2022. (X. 20.) Korm. rendelet a tiszta közúti járművek beszerzésének az alacsony kibocsátású mobilitás támogatása érdekében történő előmozdításáról.

³¹ 1191/69/EGK és az 1107/70/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2007. október 23-i 1370/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 5. cikk (4) bekezdés.

³² 397/2022. (X. 20.) Korm. rendelet a tiszta közúti járművek beszerzésének az alacsony kibocsátású mobilitás támogatása érdekében történő előmozdításáról 1.§ (1) és (3) bekezdések.

³³ 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet a központosított közbeszerzési rendszerről, valamint a központi beszerző szervezet feladat-és hatásköréről.

kiemelt termékekre vonatkozóan az alapvető paramétereket, valamint azokat a gazdasági és egyéb, például környezetvédelmi szempontokat és különleges előírásokat, illetve a lényeges szerződéses feltételeket olyan módon kell tartalmazniuk, hogy azok egyértelműen megkülönböztethetők legyenek. A rendelet kiemeli, hogy a normatívák és ezek tartalmának, illetve az ezekhez köthető szempontok meghatározásakor az esélyegyenlőség, az egyenlő bánásmód és a nemzeti elbánás alapelveinek tiszteletben tartásával kell eljárni, a hátrányos megkülönböztetés és indokolatlan kizárás elkerülése mellett.³⁴

A 676/2020. (XII. 28.) Kormányrendelet³⁵ a Kbt. alapján lefolytatott közétkeztetési szolgáltatások beszerzésére irányuló közbeszerzési eljárások esetén alkalmazandó. Az értékelés körében a rendelet több szempontot határoz meg, amik közül legalább hármat ajánlatkérőnek figyelembe kell venni. A szempontok között több fenntarthatósággal kapcsolatos kritériumot tartalmazó szempont is megtalálható, például az ellátási lánc hossza, ökológiai gazdálkodásból származó termékek, vagy címkékkel rendelkező termékek minél nagyobb száma.

A hatályos közbeszerzési szabályozásról alapvetően elmondható, hogy több helyen, többféle módon lehetővé teszi olyan előírások alkalmazását, amelyek esetén zöldőbbé tehetőek a közbeszerzési eljárások, azonban tekintettel arra, hogy ezek csak lehetőségként jelennek meg a törvényben, az eljárások kis számában kerülnek előírásra. A Kbt. már a preambulumban rendelkezik arról, hogy a törvény megalkotása során a környezetvédelem előtérbe került, ennek megfelelően a fenntarthatósági, ezen belül a zöld szempontok a törvényben, az irányelvekben meghatározottakkal összhangban több szinten jelennek meg.

A közbeszerzési eljárások előkészítése körében kiemelésre kerül, hogy a közbeszerzés tárgyára tekintettel, amennyiben lehetőség van rá, ajánlatkérőnek törekednie kell a környezet védelmére és a fenntarthatósági szempontok alkalmazására.³⁶ Alapvetően ajánlatkérők számára a legszélesebb körben a műszaki leírás elkészítése során van lehetőség zöld szempontok alkalmazására, például címkék előírásával. A címke egy termék valamilyen minőségnek való megfelelését jelzi, ez a jelzés mindenki számára egyértelmű és elfogadott.³⁷ Amennyiben különleges környezeti jellemzőkkel rendelkező közbeszerzési eljárás indul, vagy ilyen jellemzők az értékelés során figyelembevételre kerülnek, előírható valamely címke a műszaki leírásban, a szerződéses feltételek, vagy az értékelési szempontok körében, feltéve, hogy a törvényben taxatíván meghatározott feltételek mindegyike teljesül.³⁸

A kizáró okok körében a fakultatív kizáró okok között szerepel környezetvédelemmel kapcsolatos rendelkezés, miszerint ajánlatkérőnek a Kbt. 63. § (1) bekezdés a) pontjának alkalmazása esetében lehetősége van kizárni az eljárásból azt az ajánlattevőt, illetve részvételre jelentkezőt, aki az elmúlt 3 évben azokat a környezetvédelmi, szociális és munkajogi követelményeket súlyosan megszegte, melyek a Kbt. 73. § (4) bekezdésében találhatók. A kizárásnak feltétele továbbá, hogy ajánlatkérőnek a követelmények súlyos megszegését megfelelően bizonyítani kell, ehhez elégséges a követelmények megszegésének időpontját meghatározni ahhoz, hogy a kizárás kezdetének az időpontja megállapítható legyen.³⁹

Az aránytalanul alacsony ár és egyéb vállalások körében ajánlatkérőnek uniós eljárásrendben kötelessége indokoláskérést kiküldeni, amennyiben az ajánlat aránytalanul alacsony összeget tartalmaz az értékelési

³⁴ 168/2004. (V. 25.) Korm. rendelet 22.§ (1)-(4) bekezdés.

³⁵ 676/2020. (XII. 28.) Korm. rendelet a közétkeztetés tárgyú közbeszerzések tekintetében alkalmazandó eljárások sajátos szabályairól.

³⁶ Kbt. 28. § (1).

³⁷ Bajnóczi Gabriella - Dudás Gábor - Fazekas Szilvia - Gombocz Judit - Hubai Ágnes - Kenessey Réka - Korossy Emese - Kothencz Éva - Maczurka Csilla - Nagy-Fribriczer Gabriella - Paksi Gábor - Perczel Zsófia - Pfeffer Zsolt - Polgár Adrienn - Tátrai Tünde - Várhomoki-Molnár Márta / Hubai Ágnes - Tátrai Tünde: A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény kommentárja, Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021 283.o.

³⁸ Kbt. 59. § (1) bekezdés

³⁹ Nagy Anna: Zöld utat kap a zöld közbeszerzés? Közbeszerzési Értesítő Plusz 2022/10., 36.o.

szempontként figyelembe vett ár, költség, vagy ezek értékelésre kerülő valamely eleme, vagy elemei tekintetében.⁴⁰ Ez az indokolás vonatkozhat a Kbt. 73. § (4) bekezdésében meghatározott környezetvédelmi, szociális, illetve a munkajogi követelményeknek való megfelelésre. Nem fogadható el az indokolás, amennyiben abból megállapítható, hogy amiatt tartalmaz aránytalanul alacsony árat, mert a Kbt. 73. § (4) bekezdésében meghatározott követelményeknek nem felel meg.

A Kbt. az érvénytelenség körében az egyéb érvénytelenségi okok között kiemeli, hogy amennyiben az ajánlat, illetve részvételi jelentkezés a jogszabályokban, illetve a kötelezően alkalmazandó kollektív szerződésben vagy a 4. mellékletben meghatározott környezetvédelmi, szociális, vagy munkajogi követelményeknek nem felel meg, érvénytelen.⁴¹

A nyertes ajánlattevő kiválasztásának szempontjai között jeleníti meg a törvény a legjobb ár-érték arány szempontját, ahol külön kiemeli a környezetvédelmi szempontok alkalmazhatóságát is.⁴² A Miniszterelnökség útmutatójában⁴³ segítséget nyújt az ajánlatkérők számára az értékelési szempont megfelelő alkalmazására, valamint az alkalmazás ellenőrzésére, és a nem megfelelő alkalmazás szankcionálására vonatkozóan. Amennyiben értékelési szempontként kerül zöld elem meghatározásra, javasolt a Kbt. 77. § (1) bekezdése szerinti szempont alkalmazása. Ez esetben lehetőség van arra, hogy amennyiben egy ajánlatkérő által rögzített minimumkövetelményhez képest környezetvédelmi szempontból kedvezőbb vállalást értékel ajánlatkérő, a legkedvezőtlenebb szintű, többletvállalást nem tartalmazó ajánlat érvénytelenség helyett a legkevesebb adható pontszámot kapja. Az útmutató kiemeli, hogy a Kbt. 73. § (4) bekezdésében meghatározott érvénytelenségi ok esetén nincsen arra lehetőség, hogy a kötelezően alkalmazandó környezetvédelmi szempont teljesítésének vállalása értékelési szempont-

ként olyan módon kerüljön előírásra, hogy arra vonatkozóan a megajánlás kizárólag igen, vagy nem legyen. Ajánlatkérő csak olyan értékelési szempontot alkalmazhat, amely a szerződés tárgyához kapcsolódik,⁴⁴ ezt pedig igazolnia kell. Az útmutató alapján lehetőség van olyan értékelési szempont alkalmazására, amely várhatóan bekövetkező eseményre, illetve feltételre vonatkozik, azonban ez esetben a bekövetkezés valószínűségét a súlyszámok meghatározása körében figyelembe kell venni. Ajánlatkérőnek az értékelési szempontok során különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a beérkezett ajánlatok összehasonlíthatóak legyenek és objektív értékelési szempontok kerüljenek meghatározásra. Ezen kívül fontos az is, hogy a vállalások konkrétak és a teljesítés során észszerűen ellenőrizhetőek legyenek. Ennek elengedhetetlen feltétele, hogy az ellenőrzés módszere és az ellenőrzéshez kapcsolódó szankciók már a közbeszerzési dokumentumokban részletezve legyenek.

A szerződés teljesítésével kapcsolatban a Kbt. lehetővé teszi ajánlatkérők számára, hogy környezetvédelmet ösztönző feltételeket határozzanak meg. A feltételeket a felhívásban is fel kell tüntetni, részletesen azonban elegendő a közbeszerzési dokumentumokban megadni.⁴⁵

A 321/2015. (X. 30.) Kormányrendelet⁴⁶ taxatív felsorolja azokat a lehetőségeket, amik alapján ajánlatkérő a műszaki leírást meghatározhatja az EU jogával összeegyeztethető kötelező műszaki szabályok sérelme nélkül. A felsorolásban megtalálható a teljesítmény- illetve a funkcionális követelmények megadása, amibe a környezetvédelmi jellemzők is beleértendőek.⁴⁷ A műszaki leírás tartalmát tekintve tartalmazhatja a környezetre és éghajlatra gyakorolt hatások szintjét, valamint többek között a csomagolásra, a beszerzés tárgyának teljes életciklusára, vagy csak egyes meghatározott szakaszaiban az alkalmazott gyártási folya-

⁴⁰ Kbt. 72. § (1)

⁴¹ Kbt. 73. § (4) bekezdés

⁴² Kbt. 76. § (2) bekezdés c)

⁴³ Útmutató a Kbt. 76. § (2) bekezdés c) pontja szerinti környezetvédelmi, szociális szempontok alkalmazásához <https://www.palyazat.gov.hu/download.php?objectId=78597> 2023.04.27.

⁴⁴ Kbt. 76. § (6) bekezdés a) pont.

⁴⁵ Kbt. 132. § (1) bekezdés.

⁴⁶ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet a közbeszerzési eljárásokban az alkalmasság és a kizáró okok igazolásának, valamint a közbeszerzési műszaki leírás meghatározásának módjáról.

⁴⁷ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 46. § (2) bekezdés a) pont.

matokra és módszerekre vonatkozó követelményeket.⁴⁸ Ajánlatkérő a műszaki, illetve szakmai alkalmasság igazolása körében előírhatja az ajánlattevőnek és a részvételre jelentkezőnek azoknak a környezetvédelmi intézkedéseknek a leírását, amelyeket az ajánlattevő vagy részvételre jelentkező a teljesítés során alkalmazhat, azonban ez indokolt esetben alkalmazható.⁴⁹

A 322/2015. (X. 30.) Kormányrendelet⁵⁰ a tervező kiválasztására vonatkozó speciális szabályok között rögzíti, hogy amennyiben az adott közbeszerzési eljárásban releváns, a közbeszerzési dokumentumokban az energiatudatosságra, a megfelelő alapanyaghasznosításra, a környezetvédelmi szempontokra és a fenntartható építészeti követelményeire vonatkozó tájékoztatást meg kell adni.⁵¹ A tervező és a mérnök kiválasztása során ajánlatkérő a szakmai minőség értékelése körében értékelheti a szolgáltatáshoz kapcsolódó környezetvédelmi, fenntarthatósági megoldásokat. Az építési beruházások tekintetében a környezetvédelmi, fenntarthatósági követelmények figyelembevételét emeli ki a kormányrendelet.

Új közbeszerzési megoldások a jogszabályokban foglaltakon túl

2023-ban elfogadásra került Magyarország zöld közbeszerzési stratégiája. A stratégia az Európai Bizottság a Környezetvédelmi szemléletű közbeszerzés című közleményében meghatározott zöld közbeszerzési eljárás fogalmát veszi alapul, kiegészítve azzal, hogy „zöld közbeszerzésnek csak azt lehet tekinteni, amikor az ajánlatkérők a közbeszerzéskor az adott árura/szolgáltatásra/építési munkára általánosan vonatkozó kötelező előírásokon túlmenően veszik figyelembe a környezeti szempontokat a közbeszerzésben”⁵² Meghatározza továbbá, hogy az általánosan kötelezőnél szigorúbb környezetvédelmi előírások esetén is zöld közbeszerzésről lehet szó. A stratégia rögzíti, hogy a közbeszerzési jogi szabályozás mellett elengedhetetlen az ágazat-specifikus tudás fejlesztése, tekintettel arra, hogy ágazati előírások, műszaki jellegű ismeretek nél-

kül önmagában a közbeszerzési jogi szabályozás nem elégséges a gyakorlati alkalmazáshoz. Egy nagyon fontos megállapítást tartalmaz a célkitűzések között a dokumentum, mely a gyakorlat szempontjából jelentős: ki mondja, hogy a zöld közbeszerzések kötelezővé tételére csak akkor kerülhet sor, ha a gyakorlati alkalmazás célszerű és szakszerű feltételei már rendelkezésre állnak ajánlatkérő szervezetek számára. Kiemeli továbbá, hogy ágazatspecifikusan kell megvizsgálni a zöld közbeszerzések kötelezővé tételét. Ennek szintén nagy előnye van, hiszen például egy irodahelyiség takarítására előírhatóak környezetbarát tisztítószerek, viszont egy kórház, vagy laboratórium esetén, ahol szigorú előírások vannak, nem lehet ilyen mértékben, vagy akár semmilyen mértékben sem környezetbarát tisztítószerek előírására kötelezni ajánlatkérőt. Egy nagyon fontos célszámot ismerhetünk meg a stratégiában, 2027-re a hazai zöld közbeszerzéseknek átlagosan az összes közbeszerzés legalább 30%-át szükséges elérniük, viszont egyes ágazatokban magasabb, akár 100%-os arány elérése is indokolt lehet. Szükséges kiemelni azt is, hogy ezt a számot a 2019 és 2021 közötti időszakban mért értékeket figyelembe véve határozták meg, erre tekintettel a sikeres megvalósításának a valószínűsége nagy. Szintén fontos hangsúlyozni ezzel kapcsolatban, amit maga a stratégia is kiemel, hogy a minőség kontra mennyiség kérdésében itt a minőségen van a hangsúly, a zöld közbeszerzéseknek értéket kell képviselniük, ellenkező esetben egy olyan kötelező előírás válik belőlük, amely mind ajánlatkérő, mind ajánlattevő számára olyan terhet jelentenek, amelyek nem térülnek meg, valamint visszaélésekhez vezethetnek. Ennek elkerüléséhez elengedhetetlen az eljárások és a teljesítések folyamatos monitoringja, melyre szintén utal a stratégia.

A Közbeszerzési Hatóság célja a fenntartható és ezen belül a zöld közbeszerzések támogatása, ennek érdekében fenntartható közbeszerzési oldalt üzemeltet, valamint útmutatókat ad ki a jogalkalmazók támogatására. 2020-tól a Közbeszerzési Hatóság együttműködik a Kék Bolygó Klímavédelmi Alapítvánnyal és a Magyar Nemzeti Bankkal a fenntartható közbeszerzési eljárások

⁴⁸ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 48. § (2) bekezdés.

⁴⁹ 321/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 21. § (1) bekezdés g) pont, (2) bekezdés f) pont (3) bekezdés g) pont.

⁵⁰ 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet az építési beruházások, valamint az építési beruházásokhoz kapcsolódó tervezői és mérnöki szolgáltatások közbeszerzésének részletes szabályairól.

⁵¹ 322/2015. (X. 30.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés f) pont.

⁵² Zöld stratégia. 4.o. <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-zold-kozbeszerzesi-strategiaja-2022-2027> 2023.04.27.

minél szélesebb körű elterjesztése érdekében. 2021 áprilisában indította el a Fenntartható Magyarországért Programot, ami egy szemléletformáló program azzal a céllal, hogy a fenntarthatósági szempontok a közbeszerzésekben elterjedjenek. Fenntarthatósági munkacsoport került létrehozásra a zöld, szociális és innovatív szempontok érvényesülésének elősegítése érdekében, melynek eddigi két üléséről készült kiadványok szintén elérhetőek az érdeklődők számára. 2021. szeptember 1-jén hatályba lépett a közbeszerzési Zöld Kódex,⁵³ melynek hatálya alá tartozó ajánlatkérők vállalták, hogy a Közbeszerzési Hatóság közreműködésével megosztják egymással a környezetvédelmi szempontokkal kapcsolatos tapasztalataikat és gyakorlatukat. A kódex célja, hogy az Alaptörvényben megfogalmazottakkal összhangban segítse ajánlatkérőket abban, hogy hozzájárulhassanak a környezetvédelmi célok előmozdításához a közbeszerzési eljárásaik során is. Hét alapelv került meghatározásra, amikre a részes ajánlatkérőknek különös figyelmet kell fordítaniuk:

- környezetvédelmi szempontú (Zöld) közbeszerzés
- körforgásos gazdasági szemlélet
- hulladéktermelés minimalizálása
- energiafelhasználás csökkentése
- vízfelhasználás csökkentése
- széndioxid kibocsátás csökkentése
- életciklus szemlélet

A közbeszerzési eljárásokra vonatkozóan a tervezés, a megvalósítás és a szerződések teljesítése körében találhatóak rendelkezések. A tervezés kapcsán zöld közbeszerzési prioritások és célkitűzések, valamint a közbeszerzési szabályzat vonatkozó rendelkezéseinek meghatározása az elsődleges feladata ajánlatkérőknek. Ezt követően az előkészítés során a Kbt. 28. § (1) bekezdésének megfelelően eljárva törekedniük kell, hogy amennyiben rendelkezésre áll, GPP kritériumot alkalmazzanak, felmérjék a környezetbarát megoldásokat, illetve az erőforrásokkal való takarékos gazdál-

kodás elvét érvényesítsék. Az eljárások megvalósítása során a műszaki leírás meghatározása körében a Kbt. 59. §-ra, valamint a GPP követelmények alkalmazására hívja fel a figyelmet a kézikönyv. A kizáró okok és alkalmassági követelmények után a zöld értékelési szempontokra vonatkozóan felhívja a figyelmet a Miniszterelnökség vonatkozó útmutatóira, valamint a GPP követelményekre. A szerződésekkel kapcsolatban felhívja a kézikönyv a figyelmet arra, hogy a teljesítés ellenőrzése különösen fontos és ennek körében a dokumentálásra is kiemelt hangsúlyt kell fektetnie ajánlatkérőknek.

2022-ben elfogadásra került egy irányelv,⁵⁴ amely több irányelvet is módosított a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolóval kapcsolatban. Ennek megfelelően jelentős számú vállalat számára lett kötelezettség ESG-vel kapcsolatos jelentés elkészítése. Az ESG az angol Environmental, Social és Governance vagyis környezeti, társadalmi és irányítási szavak rövidítéséből ered, ez a három pillér jelenti a keretrendszert. A vállalatoknak ebben a három témakörben kell jelentést készíteniük. Köszönhetően az egyre bővülő szabályozásának, valamint a vállalatok felé egyre nagyobb társadalmi igénynek arra vonatkozóan, hogy társadalmi és természeti szempontokat is vegyenek figyelembe és biztosítsák ezen szempontok érvényesüléséhez szükséges feltételeket a pénzügyi érdekeik mellett, ma már a pénzügyi szektorban természetes az ESG szempontoknak való megfelelés, és egyre több ágazatban válik alapvető követelménnyé. A környezetvédelmi szempontok lehetnek a különféle károsanyag kibocsátás, zöld energiafelhasználás, vízfelhasználás, biodiverzitás megőrzése, vagy a hulladékkezelési célok. A társadalmi pillér indikátorai közé tartozhat a humán erőforrás menedzsment, az oktatás, vagy az egészségmegőrzés. Az irányítás tématerületéhez tartozik a felsővezetői döntések átláthatósága, vagy a korrupció mértéke. A három pillér esetén mindig az adott vállalkozás sajátosságainak megfelelő indikátorok vehetőek figyelembe; amíg egy nagyobb ipari vállalat esetén fontos

⁵³ Közbeszerzési Hatóság: Környezetvédelmi Közbeszerzési Etikai Kódex 2021.

https://www.kozbeszerzes.hu/media/documents/kornyeztvedelmi_kozbeszerzesi_etikai_kodex_JmSnzou.pdf 2023.04.27.

⁵⁴ Az Európai Parlament és A Tanács (EU) 2022/2464 Irányelve a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról, Az Európai Unió Hivatalos Lapja L 322/15, 2022.12.14.

lehet a talajszennyezés csökkentése, addig egy ügyvédi irodában ez nem olyan jelentős, ami indokolná, hogy indikátorra váljon.

Az ESG elterjedése egy fontos előrelépés, mert biztosítja annak lehetőségét, hogy az ESG-t és annak követelményrendszerét a közbeszerzési eljárások során ajánlatkérők szélesebb körben alkalmazhassák anélkül, hogy versenykorlátozó kiírást készítenének. Az eljárásokban az értékelési szempontok közé kiválóan beilleszthető, hiszen már elérhetőek olyan cégek, akik minősítés elkészítésével foglalkoznak. A minősítés egy skálán történik, így megfelelően alkalmazható az értékelési módszerek rendszerében. Amennyiben egy adott ágazatban még nem széleskörűen elterjedt a minősítés, enélkül is használható az ESG az indikátorok meghatározásával, amelyekre az ajánlattétel során a benyújtott alátámasztó dokumentumokból egy, az ajánlatkérő által előre megadott képlet alapján kiszámítható az érték, ami az értékelés alapját képezi. Ajánlatkérő felelőssége ez esetben, hogy olyan indikátorokat határozzon meg, amik az adott eljárás és piac szempontjából relevánsak. A piackutatásnak ilyen eljárások esetében kiemelt jelentősége van arra vonatkozóan, hogy az adott szektorban milyen indikátorokról van már meglévő

adata a piaci szereplőknek, vagy melyekről képesek az ajánlattétel ideje alatt adatot gyűjteni, az arányosság követelményét is szem előtt tartva.

Összegzés

A környezeti kihívások itt vannak és mindenki számára ismertek. A nemzetközi, EU-s, és a magyar jogalkotás is felismerte ezeket évekkkel ezelőtt, azonban a kihívások egyre csak nőttek és egyre gyorsabban jelentek meg. Az elmúlt időszakban tapasztalt hiány, energiaválság és infláció mind emlékeztetnek arra, hogy a közbeszerzési eljárások segíthetnek az életünk fenntarthatóbbá tételében és talán csökkenteni tudják az ezekhez hasonló krízishelyezetek következményeit. A közbeszerzési megoldások fejlődnek, nemzetközi és EU-s szinten egyre több dokumentum keletkezik, ami segítséget és iránymutatást ad. A folyamatosan növekvő igénnyel a fenntarthatóságra bizonyos, hogy még szélesebben válik majd az eljárások lefolytatása is környezetkímélőbbé. Az elektronikus aláírás elterjedésével a következő lépcsőfok a közbeszerzési szerződések mindkét fél részéről elektronikusan történő aláírása lehet, ami egy hatalmas lépést fog jelenteni a közbeszerzési eljárások lebonyolításának klímasemlegessége felé.